אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת רפו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ח אדר שני תר"ע - יפו
נמען: לשכת 'המזרחי' בפרנקפורט

התנגדות גלויה לגימנסיה אינה מועילה כל עוד אין חלופה שלמה. 'תחכמוני' עדיין אינו יכול להתחרות בה במקצועות התרבות. לכן יש להעלות את רמתו עד שיהיה 'גימנסיה שלנו', שתיבדל רק בשמירת ברית ה', ואז תהיה התעמולה יעילה. בעניין האתרוגים: אין די לפרסם 'אתרוגי ארץ ישראל' סתם, כי רובם מורכבים בידי נכרים. יש לפרסם את אתרוגי המושבות השמורים, ושעדיף אתרוג כשר ופחות יפה ממורכב. השנה, בגלל השמיטה, אינו רוצה לעודד את המסחר באתרוגים.

עיקרי הדברים

- אין התנגדות לגימנסיה בלי חלופה.
- שדרוג 'תחכמוני'.
- פרסום אתרוגי המושבות השמורים.
- אתרוגים בשמיטה.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עיה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח"י[4] אד"ש[5] תרע"ן.

לכבוד. לשכת המרכז ל"מזרחי" בפ"פ[6] ענ"מ[7] [מרכז תנועת "המזרחי" בפרנקפורט דמיין] יצ"ו[8], שלו'[9] וברכה מקודש.

מכתבם היקר מכ"ח אד"ר[10] העבר הגיעני לנכון, ואתכבד בזה להשיב להדרת כבודם על פרטי הדברים, אשר באו במכתבם הנכבד,

א. ע"ד[11] הגימנסיה, [גימנסיה "הרצליה" ביפו] אינני רואה תועלת כעת מהתנגדות גלויה מצדי, כל זמן שהיא צריכה להיות רק התנגדות שלילית, כלומר כל זמן שאין אנו נותנים לפני הקהל בית חינוך הערוך בכל מילואו לעומת הגימנסיה, אשר 'לא יבדל ממנה כי"א[12] במה שהיא

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עיה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 ח"י - שמונה עשרה (18)
5 אד"ש - אדר שני
6 בפ"פ - בפרנקפורט
7 ענ"מ - על נהר מיין
8 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
9 שלו' - שלום
10 אד"ר - אדר ראשון
11 ע"ד - על דבר
12 כי"א - כי אם

עוזבת את ברית ד', ומוסדנו כמובן בע"ה[13] יחזיק בכל עז בדגל אור ד' ותורתו. התחכמוני אע"פ[14] [בית הספר "תחכמוני" ביפו, של המזרחי] שהנני ת"ל[15] מלא רצון ממנו וממנהיגיו, מ"מ[16] עודנו לא יוכל להתחרות עם הגימנסיה בכמה מקצעות קולטוריות. על כן עלינו להיות מתונים מעט, ולעסוק בלא הרף בהרמת ערכו של המוסד, אשר החילונו לסגלו, באופן שיוכל לתן את כל משאלות הלב של הנוהים אחר הגימנסיה, ואח"כ[17] נוכל בלב אמיץ להודיע, שאין שום הבדל בין התחכמוני, או הגימנסיה שלנו, לבין הגימנסיה שלהם, אלא מה שהאחרונה היא עוקרת את עץ החיים של האומה, האמונה, מלב חניכיה, והראשונה היא מתעטרת בכבודה, ואז יהיו דברינו נשמעים בע"ה בתעמולה זו. להכין את כחנו למלחמת מצוה זאת, אנו חייבים לגשת בלא שום איחור כלל, כי אין קץ לריוח של זמן אחד קודם.

ב. בדבר הקו"ק[18] בטח כבר הגיע לידם הטופס הנכתב פה עם הדברים הערוכים ממני, ובזה כבר באנו לעמק השוה.

ג. ע"ד האתרוגים, זאת היא שאלה מסובכת מאד, כאשר בארתי כבר בחוברת "עץ הדר". [חיבורו של הרב קוק על פסול האתרוג המורכב; ראו גם כרך א', אגרת קיד] כי מה שאנו עושים פרסום כללי, ע"ד אתרוגי א"י[19] בסתם, לא יתן ולא יוסיף מאומה להחזקת המצוה בכשרותה. כי רבו מאד, - והם רובא דרובא -, האתרוגים המורכבים ע"י[20] הנכרים בעלי הגנות באה"ק[21]. ואתרוגים כשרים משומרים מהרכבה אינם נמצאים כ"א בידי אחדים מאחינו בני המושבות, העומדים תחת השגחה שהם מנוקים מהרכבה. ואם היה אפשר להרבות פרסום, שלא סתם אתרוגי א"י יהיו מתבקשים כ"א אתרוגי אחינו יושבי המושבות המשומרים, בזה תבא לנו המטרה של החזקת המצוה בטהרתה, בעת כזאת שהיא מטה לפול לדאבון לבנו, מפני ריבוי המורכבים. ולא עוד שאין די בפרסום העובדא לבד, אלא צריך ג"כ[22] להודיע לכל את הסכמת גדולי ישראל מעולם, שיותר טוב וכשר הדבר לקנות אפילו בדמים יותר יקרים, אתרוג שאינו מפואר במראהו החיצוני, אלא שהוא משומר מהרכבה, מלקנות מורכב אע"פ שהוא עולה עליו ביפיו והידורו. וכל מה שתוסיף האמת הזאת להתפרסם, כן יוכל הדבר של אתרוגים הכשרים להתבסס, ועמו יחד להתרחב ג"כ ישוב אה"ק[23] ע"י אחינו, אשר יטעו פרדסי אתרוגים כשרים, כאשר יראו שנמצאו לסחורתם גואלים. והנה עבודה זו היא עבודה נמשכת, שראוי לעשות עבורה אגיטציה תמידית. וכבר רציתי לצאת בקול קורא אל האכרים במושבות, לעוררם שיתחילו במטע אתרוגים כשרים, ויחד עם זה להודיע לכלל אחב"י[24] את המצב האמתי של המצוה היקרה הזאת, ההולכת וניטלת מכלל ישראל בעוה"ר[25], מצד ההתרשלות הגדולה ביחס להרחבת המטע הכשר על אדמת הקודש ע"י אחינו עובדי אדמתה. אלא שעכבתי את הדבר מפני השמיטה, שבודאי אין נכון לעורר בה דברים כאלה, המביאים להרבות בעבודת האדמה.

---

13 בע"ה - בעזרת השם
14 אע"פ - אף על פי
15 ת"ל - תודה לא-ל
16 מ"מ - מכל מקום
17 ואח"כ - ואחר כך
18 הקו"ק - הקהילה קדושה
19 א"י - ארץ ישראל
20 ע"י - על ידי
21 באה"ק - בארץ הקודש
22 ג"כ - גם כן
23 אה"ק - ארץ הקודש
24 אחב"י - אחינו בני ישראל
25 בעוה"ר - בעוונותינו הרבים

והנה ע"ד קניית האתרוגים המשומרים בשנה זו, מצד השמיטה, בודאי אין האתרוגים גרועים מן היין, וכל תוצאת יבול אה"ק, שההכרח הוא לסמוך על היתר המכירה, וכדעת הגדולים הקדמונים הסוברים שאין קדושת שביעית נוהגת בשל נכרים, מ"מ שאעשה אנכי השתדלות להרחיב המסחר בשביעית אין לבבי פונה לזה. ויותר נכון להחל בעבודה סידורית, אשר תתן את פריה לברכה לשנים הבעל"ט[26]. כי עבודתנו בכולה על אדמת הקודש הלא היא עבודה היסתורית, שאינה נמדדת במדת השעה והשנה, כ"א עבודת עולם ותקות דורים.

ברגשי כבוד נעלים ובברכה נאמנה מהררי קודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

26 הבעל"ט - הבא עלינו לטובה